

**FOLKETINGET
RIGSREVISIONEN**

Maj 2023

**Rigsrevisionens notat om
beretning om**

statens brug af og kontrol med arbejdsklausuler

Opfølgning i sagen om statens brug af og kontrol med arbejdsklausuler (beretning nr. 16/2019)

3. maj 2023

RN 1109/23

1. Rigsrevisionen følger i dette notat op på sagen om statens brug af og kontrol med arbejdsklausuler, som blev indledt med en beretning i 2020. Vi har tidligere behandlet sagen i notat til Statsrevisorerne af 8. oktober 2020.

2. Det fremgik af beretningen, at en del af ministerierne – i strid med reglerne – ikke havde skrevet arbejdsklausuler ind i de kontrakter, de havde indgået med private leverandører. Det fremgik også af beretningen, at en stor del af ministerierne ikke havde ført den nødvendige kontrol med overholdelsen af arbejdsklausuler inden for brancher, hvor der er størst risiko for brud på arbejdsklausuler. Endelig fremgik det af beretningen, at det var uklart, om det var Økonomistyrelsen eller ministerierne, der havde ansvaret for at kontrollere overholdelsen af arbejdsklausuler i fællesstatslige indkøbsaftaler, som alle ministerier kan benytte.

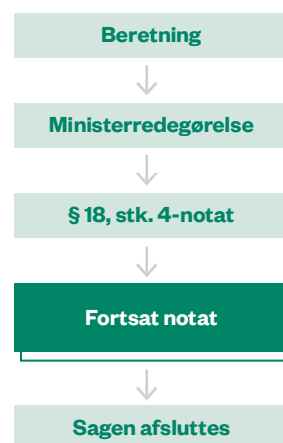
Konklusion

Rigsrevisionen finder, at ministeriernes arbejde med at sikre brugen af arbejdsklausuler i kontrakter og sikre, at der føres en risikobaseret kontrol med arbejdsklausuler, er tilfredsstillende. Rigsrevisionen finder det desuden tilfredsstillende, at der er oprettet en statslig kontrolenhed, som fører kontrol med overholdelsen af arbejdsklausuler i fællesstatslige aftaler. Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at sagen kan afsluttes.

Rigsrevisionen baserer denne konklusion på følgende:

- Ministerierne har skrevet arbejdsklausuler ind i nye kontrakter.
- Ministerierne har foretaget en risikobaseret kontrol af overholdelsen af arbejdsklausuler.
- Der er oprettet en statslig enhed under Transportministeriet, som fører kontrol med overholdelsen af arbejdsklausuler i tværgående aftaler i staten.

Sagsforløb for en større undersøgelse

Du kan læse mere om forløbet og de enkelte step på www.rigsrevisionen.dk

Udvalgte risikobrancher

- Bygge- og anlægsområdet
- Det grønne område
- Rengøring
- Kantinedrift
- Vagtordninger
- Flytning
- Konference
- Trykkeri, kopi og print.

Et opfølgingspunkt afsluttes, når Statsrevisorerne på baggrund af indstilling fra Rigsrevisionen vurderer, at myndighedernes initiativer er tilfredsstillende.

I. Baggrund

3. Rigsrevisionen afgav i juni 2020 en beretning om statens brug af og kontrol med arbejdsklausuler. Beretningen handlede om statens brug af arbejdsklausuler og kontrol med overholdelsen af arbejdsklausuler, når staten indgår kontrakter med private leverandører. Arbejdsklausuler skal sikre, at de ydelser, staten betaler for, bliver leveret under rimelige løn- og arbejdsvilkår. Ifølge cirkulære om arbejdsklausuler er det et krav, at statslige institutioner skriver en arbejdsklausul ind i deres kontrakter med private leverandører. Rigsrevisionen undersøgte i beretningen, om statslige institutioner skrev en arbejdsklausul ind i deres kontrakter med private leverandører inden for udvalgte risikobrancher. Rigsrevisionen undersøgte dernæst, om statslige institutioner førte den nødvendige kontrol med overholdelsen af arbejdsklausuler.

Beretningen omhandlede alle ministerier og vedrørte de kontrakter, som ministerierne havde indgået inden for brancher, hvor der erfaringsmæssigt er størst risiko for brud på arbejdsklausuler. Beretningen omfattede også 5 af de fællesstatslige indkøbsaftaler inden for disse brancher.

4. På baggrund af beretningen og Statsrevisorernes bemærkninger har vi fulgt op på følgende punkter:

Opfølgingspunkt	Status
1. Ministeriernes arbejde med at sikre brugen af arbejdsklausuler i ministeriernes kontrakter og sikre, at der føres en risikobaseret kontrol med arbejdsklausuler.	Behandles i dette notat.
2. Finansministeriets og Transportministeriets arbejde med etablering af den centrale kontrolenhed og enhedens iværksættelse af kontrolinitiativer	Behandles i dette notat.

5. Vi redegør i dette notat for resultaterne af opfølgningen på ovenstående punkter.

Hele sagen og dens dokumenter kan følges på www.rigsrevisionen.dk og på www.ft.dk/Statsrevisorerne.

II. Ministeriernes initiativer

6. Vi gennemgår i det følgende ministeriernes initiativer i forhold til opfølgningsspunkterne. Dette sker med henblik på at vurdere, om ministeriernes initiativer adresserer den kritik, der fremgår af Statsrevisorernes bemærkninger og Rigsrevisionens beretning. Gennemgangen er baseret på gennemgang af udvalgte kontrakter og dokumentation for ministeriernes opfølgning på kontrakterne.

Ministeriernes brug af og kontrol med arbejdsklausuler

7. I forhold til ministeriernes egne kontrakter fandt Statsrevisorerne det meget utilfredsstillende, at mellem 26 % og 39 % af departementerne/styrelserne (herefter myndigheder) – i strid med reglerne – ikke havde skrevet en arbejdsklausul ind i de kontrakter, de havde indgået med private leverandører på bygge- og anlægsområdet og på det grønne område.

Statsrevisorerne fandt det desuden meget utilfredsstillende, at 78 % af myndighederne i perioden 2015-2019 – i strid med reglerne – ikke havde ført den nødvendige kontrol med overholdelsen af arbejdsklausuler inden for brancher, hvor der er størst risiko for brud på arbejdsklausuler.

8. Rigsrevisionen har fulgt op på ministeriernes arbejde med at sikre brugen af arbejdsklausuler i ministeriernes egne kontrakter og sikre, at der føres en risikobaseret kontrol med arbejdsklausuler.

9. Beretningen var baseret på en kortlægning af alle statslige myndigheders brug af og kontrol med arbejdsklausuler. I denne opfølgning på beretningen har vi tilfældigt udvalgt et antal myndigheder og har undersøgt deres brug af og kontrol med arbejdsklausuler. I beretningen indgik Udlændingestyrelsen som én ud af 6 myndigheder, som blev undersøgt mere dybdegående. Beretningen viste, at særligt Udlændingestyrelsen ikke havde en tilfredsstillende brug af og kontrol med arbejdsklausuler. Udlændingestyrelsen indgår derfor også i denne opfølgning.

Arbejdsklausuler i kontrakter

10. Vi har undersøgt, om der er skrevet en arbejdsklausul ind i nye kontrakter, som statslige myndigheder har indgået inden for risikobrancherne i perioden juni 2020 - december 2022. Vi har udtaget en stikprøve på 13 kontrakter ud af 67 udbud inden for risikobrancherne. Kontrakterne i stikprøven omhandler bl.a. kantinedrift, grøn arealpleje og bygge- og anlægsopgaver.

Vores gennemgang viser, at der er skrevet en arbejdsklausul ind i alle 13 kontrakter.

Myndigheder, der indgik i en dybdegående analyse i beretningen

- Udlændingestyrelsen
- Vejdirektoratet
- Bygningsstyrelsen
- Naturstyrelsen
- Slots- og Kulturstyrelsen
- Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse.

Kontrakter inden for risikobrancherne

Vi har udtrukket lister over, hvilke nationale udbud og EU-udbud statslige myndigheder har haft siden juni 2020, hvor beretningen blev afgivet. Vi har udvalgt de relevante udbud inden for risikobrancherne.

Risikobaseret kontrol med overholdelse af arbejdsklausuler

11. Vi har undersøgt, om myndighederne har ført en risikobaseret kontrol med overholdelse af arbejdsklausulerne.

Boks 1

Udvælgelse af myndigheder - risikobaseret kontrol

31 myndigheder angav i forbindelse med beretningen, at de havde kontrakter inden for risikobrancherne med arbejdsklausuler, som de ikke havde risikovurderet eller ført kontrol med.

Til opfølgningen har vi udvalgt 4 myndigheder, som i forbindelse med beretningen angav, at de havde kontrakter inden for risikobrancherne. Derudover indgår Udlændingestyrelsen i opfølgningen.

Følgende myndigheder indgår i opfølgningen:

- Rigspolitiet
- Udenrigsministeriets departement
- Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets departement
- Finanstilsynet
- Udlændingestyrelsen.

12. Undersøgelsen viser, at Udlændingestyrelsen, Rigspolitiet, Udenrigsministeriets departement og Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets departement har foretaget en vurdering af risikoen for, om arbejdsklausulerne overtrædes i deres kontrakter.

Risikovurderingerne har ført til, at 3 af de 4 myndigheder har udført kontroller eller iværksat andre initiativer for at sikre, at arbejdsklausulerne overholdes, jf. tabel 1.

Tabel 1

Myndighedernes risikobaserede kontrol med overholdelse af arbejdsklausuler

Myndighed	Er der udarbejdet risikovurderinger af, om arbejdsklausulerne overtrædes?	Er der ført kontrol i overensstemmelse med risikovurderingen?
Udlændingestyrelsen	Ja	Ja
Rigspolitiet	Ja	Ja
Udenrigsministeriets departement	Ja	Ja
Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets departement	Ja	Delvist (kontrol planlagt, men ikke gennemført)
Finanstilsynet	Ikke længere relevant, da Finanstilsynets kontrakter inden for risikobrancherne er overgået til fællesstatslige indkøbsaftaler og statens facility management-aftale. Disse kontrakter kontrolleres af kontrolenheden i Vejdirektoratet.	

Kilde: Rigsrevisionen på baggrund af oplysninger fra de 5 myndigheder.

Udenrigsministeriet har udarbejdet retningslinjer og skabeloner for gennemførelse af risikovurderinger, men har samtidig oplyst, at risikovurderingerne i nogle tilfælde sker og dokumenteres på ad hoc-basis. Rigsrevisionen har gennemgået et udvalg af ministeriets risikovurderinger og kan konstatere, at der er gennemført kontrol i overensstemmelse med vurderingerne.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets departement vurderede, at der var risiko for, at arbejdsklausulen ikke blev overholdt i én af departementets kontrakter. Det fremgår af risikovurderingen, at leverandøren i kontrakten skulle kontrolleres i 3. kvartal 2021. Departementet har oplyst, at kontrollen ikke blev gennemført på grund af medarbejderstop. Kontrakten er imidlertid udløbet den 30. april 2022 og er ikke blevet forlænget.

13. Samlet viser Rigsrevisionens gennemgang, at myndighederne har indarbejdet arbejdsklausuler i kontrakterne, der er indgået i perioden juni 2020 - december 2022 inden for risikobrancherne. Undersøgelsen viser desuden, at myndighederne har foretaget kontrol af overholdelsen af arbejdsklausulerne i overensstemmelse med deres risikovurderinger.

Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at ministeriernes arbejde med at sikre brugen af arbejdsklausuler i ministeriernes kontrakter og sikre, at der føres en risikobaseret kontrol med arbejdsklausuler, er tilfredsstillende. Rigsrevisionen vurderer, at denne del af sagen kan afsluttes.

Kontrol med arbejdsklausuler i fællesstatslige indkøbsaftaler

14. I beretningen fremgik det, at myndighederne i forhold til de fællesstatslige indkøbsaftaler i perioden 2015-2019 kun havde ført kontrol med én af aftalerne, nemlig rengøringsaftalen. 14 % af de myndigheder, der havde foretaget indkøb på rengøringsaftalen, havde ført kontrol med overholdelsen af arbejdsklausulen. Økonomistyrelsen havde ikke af egen drift kontrolleret overholdelsen af arbejdsklausulerne på de fællesstatslige indkøbsaftaler.

I forhold til 4 ud af 5 udvalgte fællesstatslige indkøbsaftaler var der slet ikke ført kontrol med overholdelsen af arbejdsklausuler i perioden 2015-2019. Aftalerne vedrører områder som vagtordninger, flytning, konference samt trykkeri, kopi og print.

Statsrevisorerne fandt det utilfredsstillende, at det var uklart, om det var Økonomistyrelsen eller ministerierne, der havde ansvaret for kontrollen med overholdelsen af arbejdsklausuler og eventuel sanktionering i aftaler under Statens Indkøbsaftaler.

15. Finansministeren og transport- og boligministeren oplyste i deres redegørelser til beretningen, at der skulle etableres en central enhed i staten, som skal føre kontrol med, at leverandører overholder arbejdsklausuler. Kontrolenheden skulle placeres under Transport- og Boligministeriet og være etableret i 2. halvår 2020.

16. Kontrolenheden blev etableret den 1. oktober 2020. Kontrolenheden fører tilsyn med arbejdsklausuler i kontrakter inden for 3 områder:

- kontrakter på bygge- og anlægsområdet inden for Transportministeriets ressort
- kontrakter i forbindelse med den fællesstatslige facility management-løsning
- kontrakter inden for Statens Indkøbsaftaler, som er indgået af Økonomistyrelsen, og som anvendes på tværs af alle statslige myndigheder.

Kontrolenheden er organisatorisk forankret i Vejdirektoratet, men agerer også på vegne af andre statsinstitutioner, hvis de er kontraktpart i de ovennævnte kontrakter.

Vores gennemgang af kontrolenhedens årsrapport for 2022 viser, at kontrolenheden i 2022 har gennemført 192 kontroller på rengøringsområdet, bygge- og anlægsområdet og vagtområdet, fordelt på 46 kontrolbesøg og 146 kontroller af dokumenter. Kontrolenheden vurderede, at der i 114 tilfælde var begrundet mistanke om brud på arbejdsklausuler, fx at medarbejderne fik for lave lønninger eller manglende betaling af søgnehelligdage eller feriefridage.

17. Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at der er oprettet en statslig kontrolenhed under Transportministeriet, som bl.a. har til opgave at føre kontrol med de fællesstatslige indkøbsaftaler. Desuden finder Rigsrevisionen det tilfredsstillende, at kontrolenheden har udført en række kontroller med overholdelse af arbejdsklausuler i statslige kontrakter. Rigsrevisionen vurderer på den baggrund, at denne del af sagen kan afsluttes.

Birgitte Hansen